

Spino Degli Iblei

Trouwe *kuddebewaker* op Sicilië

De wereld van de rashond kent verschillende manieren om te aan te geven in welk 'stadium' een hondenras zich bevindt. Zo zijn er door de Fédération Cynologique Internationale (FCI) officieel erkende en voorlopig erkende hondenrassen. Ook zijn er rassen die wel in een bepaald land of continent zijn erkend, maar niet daarbuiten. Dat laatste geldt voor de Spino Degli Iblei, de trouwe kuddebewaker op het Italiaanse eiland Sicilië.

Als ik in het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw voor de eerste keer door Wales reis, verwacht ik op iedere hoek van de straat een Welsh Springer Spaniel te zien. De teleurstelling is groot: niet één! Datzelfde overkomt me bij mijn reizen door Sicilië. Zelfs in de Monti Iblei, in het zuidoosten van het eiland en de bakermat van de Spino degli Iblei, geen spoor van deze herdershond. Geen wonder, het is nog steeds een zeldzaam ras.

De Italiaanse Kennel Club (*Ente Nazionale Cinofilia Italiana*, ENCI) erkent 17 nationale hondenrassen, onder andere de Spino degli Iblei. Bijna allemaal zijn ze door de FCI erkend, de Spino is dat (nog) niet.

Afbeelding gemaakt door Jean-Pierre Louis Laurent Houël (1735-1813)

Kuddes tegen wolven beschermen

De Monti Iblei of de Hyblaëische Bergen vormen een lieflijk, bergachtig landschap, geschikt voor landbouw, veeteelt en het laten grazen van kuddes schapen. De gestapelde stenen die muurtjes vormen, doen denken aan het Engelse landschap in het graafschap Yorkshire. Tot halverwege de vorige eeuw worden er op het eiland – zij het heel incidenteel – nog wolven gespot. De Spino degli Iblei heeft als taak de kuddes daartegen te beschermen, maar met het verdwijnen van de wolven dreigt ook de Spino degli Iblei verloren te gaan. De geschiedenis van de Spino – zoals we hem in het kort zullen noemen – is nauw verweven met die van het eiland Sicilië. Door de eeuwen heen heeft het strategisch gelegen Sicilië – ook nu nog voor vluchtelingen uit Afrika – te maken met immigranten en veroveraars. De Grieken, Phoeniciërs, Romeinen, Arabieren, Noormannen en Spanjaarden brengen niet alleen hun gewoontes mee, maar ook hun dieren, waaronder hun honden die het vee bewaken.

Voorlopers van de Spino

In betrekkelijke rust kunnen de honden van de herders zich op Sicilië ontwikkelen. Met name hun vacht is een voorbeeld van hoe deze zich door de eeuwen heen heeft aangepast aan het soms vochtige en winderige klimaat in het Iblei gebergte. En dan vooral in de provincie Ragusa, de bakermat van de Spino. In 1653 vermeldt Andrea Cirino in zijn *De Natura et Solertia Canum*: "Deze honden zijn vaak langharig, buitengewoon moedig en vastberaden. Ze hebben

De Spino degli Iblei heeft een groot en massief hoofd, waarvan de snuit iets korter is dan de schedel. De neusgaten moeten altijd zwart zijn.

vurige ogen, hangende oren en hun reukzin is uitstekend ontwikkeld. De Sicilianen noemen hem 'Barbetta.' Cirino beschrijft nog een tweede hond die hij *Canis Venaticus* noemt en beschrijft als: "Een onstuimige hond, krachtig als een beer, die in staat is wilde zwijnen te doden."

Van de 17de tot de 19de eeuw is de Grand Tour in zwang, een uitgebreide reis door met name Italië en Frankrijk voor mannelijke jongvolwassenen uit de elite. Deze rondreis is een bijna verplicht onderdeel van hun vorming, waarbij het accent met name op de klassieke kunsten ligt.

De Franse graveur, schilder en architect Jean-Pierre Louis Laurent Houël (1735-1813) maakt ook een Grand Tour en bezoekt daarbij het eiland Sicilië. In zijn *Voyage pittoresque des Isles de Sicile, de Malte et de Lipari* (1782-1787) beeldt Houël diverse honden af. Dat zouden voorlopers van de Spino kunnen zijn, met name die op de afbeeldingen waarop ook schapen zijn te zien. Behalve Houël beelden ook Pasquale Libertini en Francesco Lojacono (herders)honden af op hun landschapsschilderijen.

Onvoorwaardelijke trouw

De Spino staat bekend om zijn onvoorwaardelijke trouw aan de herder en diens huisgenoten. Ook gehoorzaamheid en een evenwichtig temperament zijn positieve punten. Daarbij heeft de Spino een hoge pijndrempel en dankzij de natuurlijke selectie blijft het een sterk en overwegend gezond ras.

De bruikbaarheid en de talenten van de Spino degli Iblei krijgen ook bekendheid in andere delen van Sicilië. Herders van elders laten hun teven door een Spino dekken, in de hoop dat de pups hetzelfde karakter krijgen als de vaderhond

Foto: Il Fatto Nisseno

Keuring op een show van de Club del Pastore Siciliano.

De schaapskuddes die de Spino's moeten bewaken bestaan vooral uit Comisana schapen, een Italiaans ras, dat zijn naam ontleent aan de Siciliaanse gemeente Comiso. De herders in dit deel van Sicilië hebben altijd al beweerd dat zij de beste herdershonden hebben; echter, in de jaren tachtig van de vorige eeuw dreigt het ras uit te sterven. Het is keurmeester Gianni Vullo, eigenaar van de Loro del Piana kennel die, samen met Giovanni Tumminelli, het ras voor verdwijning behoedt door puppy's te adopteren. Tumminelli is een kynologisch auteur, die in 2017 het boek *Razze Canine Autoctone Siciliane* schrijft, waarin hij zeven inheemse types behandelt, waaronder de Spino degli Iblei, Mastino Siciliano (of Cane di Mannara), Vucciriscu en de Spinotto.

Foto: Ragusa News

De schaapskuddes die de Spino's moeten bewaken bestaan vooral uit Comisana schapen, een Italiaans ras, dat zijn naam ontleent aan de Siciliaanse gemeente Comiso. Vachten die niet worden onderhouden gaan op den duur vervilten.

concept wordt naar de Italiaanse Kennel Club gezonden met daarbij het verzoek om het ras officieel te erkennen. Voordat de opening van een stamboek een feit wordt, zijn er nog twee voorbereidende bijeenkomsten nodig, een in Vittoria (2014) en een in Modica (2015); beide plaatsen liggen in de provincie Ragusa op Sicilië en dus in de bakermat van de Spino. In november 2015 opent de ENCI het stamboek, waarin 52 honden worden ingeschreven als basis voor het ras. Een maand later, op 16 december 2015, wordt de in 2014 opgerichte Club del Pastore Siciliano erkend. Gerekend vanaf de eerst bekende vermelding in 1653 tot de erkenning als rashond zijn bijna vier eeuwen verstreken.

Therapiehond

Tot slot nog een mooi verhaal dat ik las in de krant *La Sicilia* van 25 september 2019, onder de kop 'De timmerman-fokker uit Frigintini die de Spino degli Iblei herstelde. Het gaat om Viggo Mortensen, die zich inzet de Spino voor uitsterven te behouden. Als hij in de schoolvakanties bij zijn grootvader is die schapen en koeien fokt, ontstaat de liefde voor de Spino degli Iblei. Volwassen geworden, koopt hij voor zijn gezin een stuk land, waarop hij paarden en geiten maar ook Siciliaanse herdershonden kan houden. Zijn mooiste hond doet mee aan hondententoonstellingen. In 2014 ontmoet Mortensen Gianni Vullo, inmiddels een absolute autoriteit als het om de Spino gaat. Vullo vertelt dat om het ras niet te verwarren met de Spinone Italiano, is gekozen voor Spino en omdat de bakermat in het Iblei gebergte ligt, wordt degli Iblei aan de naam toegevoegd. Mortensen vertelt in het krantenartikel waarom het de moeite waard is dit ras te redden: "Ze zijn niet roofzuchtig, gaan goed om met andere dieren, ze bijten niet en vallen niemand lastig. Ze worden zelfs in lokale ziekenhuizen, in Ispica en Ragusa, ingezet als therapie." ■

Reddingspoging

In de jaren negentig worden in kynologische tijdschriften verschillende artikelen over de Spino gepubliceerd, waarin gewag wordt gemaakt van deze reddingspoging. Zelfs buiten Sicilië ontstaat er belangstelling voor de oude schaareshond, iets dat Vullo en Tumminelli verrast.

Als de Italiaanse Kennel Club een competitie uitschrijft voor journalistieke artikelen over autochtone hondenrassen, is Gianni Vullo de winnaar van de eerste prijs (1997). Daarmee krijgt de Spino degli Iblei ook de belangstelling van de Italiaanse Kennel Club. Bij de prijsuitreiking, tijdens een vergadering van de Kennel Club in Milaan, kan niemand er omheen: de Spino degli Iblei is een op zichzelf staand hondenras. Kort hierna, in september 2014, wordt de Siciliaanse Herdershonden Club (Club del Pastore Siciliano) opgericht, onder de bezielende leiding van Gianni Vullo, die meteen ook een concept-rasstandaard schrijft. Dit

BEELDMATERIAAL BIJ DIT ARTIKEL

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen/illustratoren te achterhalen van het beeldmateriaal. Dit is niet altijd gelukt. Wie recht op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl